

Má-li se zaměstnanec zcela nebo zčásti zprostit odpovědnosti za schodek na svěřených hodnotách, musí prokázat nejen existenci skutečností nasvědčujících tomu, že schodek mohl vzniknout zcela nebo zčásti bez jeho zavinění, ale i příčinnou souvislost mezi těmito skutečnostmi a vznikem schodku; musí tedy prokázat, že bez těchto skutečností by schodek nevznikl tak, jak vznikl. Za důvod ke zproštění odpovědnosti za schodek na svěřených hodnotách proto nelze považovat zjištění, že určité okolnosti (např. nedostatečná personální obsazenost prodejny, ve které byl schodek vykázán) mohly mít vliv na vznik schodku, pokud není současně prokázáno, že příčinou schodku či jeho části skutečně byly. K nedostatkům v pracovních podmínkách na pracovišti, o kterých nebylo prokázáno, že byly příčinou schodku nebo jeho části, lze přihlídnout jako k okolnostem, za nichž došlo ke vzniku škody, pouze při úvahách o snížení výše náhrady škody podle [§ 183 ZPr.](#)

Z odůvodnění.

Napadeným rozsudkem okresní soud zavázal zaplatit žalobci žalovanou 2) 118 Kč, žalovanou 3) 145 Kč, žalovanou 4) 28 Kč, žalovanou 5) 212 Kč, žalovanou 6) 217 Kč, žalovanou 7) 200 Kč, žalovanou 8) 180 Kč, žalovanou 9) 203 Kč, žalovanou 11) 109 Kč, žalovanou 12) 45 Kč, žalovanou 13) 182 Kč, žalovanou 14) 38 Kč, žalovanou 15) 665 Kč a žalovanou 16) 654 Kč, všechny s 3% úrokem z prodlení z přiznané částky od 14.10.1992 do zaplacení, v dalším rozsahu žalobu vůči těmto žalovaným zamítl, řízení vůči žalovaným 1) a 10) zastavil z důvodu zpětvzetí žaloby ve vztahu k těmto žalovaným a rozhodl o nákladech řízení účastníků a státu. Po provedeném dokazování dospěl k závěru, že žalované se v rozsahu 70% zprostily odpovědnosti za schodek na svěřených hodnotách zjištěný ke dni 20.9.1991 ve výši 16 463 Kč na prodejné žalobce č. 354-01, v níž pracovaly s uzavřenými dohodami o hmotné odpovědnosti, neboť prodejna byla nedostatečně personálně obsazena a "byla řešena stavebně nevyhovujícím způsobem", což umožňovalo krádeže ze strany zákazníků. Nepříznivá personální situace se na prodejné řešila pomocí učňů, na které ovšem bylo nutno dohlížet, a rovněž tato skutečnost měla podle okresního soudu na vznik schodku vliv. Žalované proto nesou odpovědnost za vzniklý schodek jen v rozsahu 30%, a to v podílech určených podle ust. [§ 182 odst. 1 ZPr.](#)

Proti rozsudku okresního soudu podal včas odvolání žalobce, který tento rozsudek napadal pouze ve výroku o zamítnutí části žaloby a v souvisejících výrocích o nákladech řízení účastníků a státu a namítal, že k závěru o zproštění odpovědnosti žalovaných podle [§ 176 odst. 3 ZPr](#) v rozsahu 70% okresní soud dospěl na základě zcela obecného vyjádření svědka H. o údajně nevhodném stavebním řešení prodejny, aniž by se zabýval podrobněji tím, v čem tato nesprávnost měla spočívat, a zda, pokud vůbec existovala, se vymykala obecně běžnému stavu obdobných prodejen. Podle žalobce tomu tak ve skutečnosti nebylo. Údajné personální problémy včetně čerpání dovolených a nemocností nebyly okresním soudem bližší a konkrétně zkoumány a soud prvního stupně se spokojil jen s všeobecným vyjádřením některých žalovaných. I kdyby uvedené skutečnosti byly dány, nejsou adekvátní ke zproštění odpovědnosti žalovaných za vzniklý schodek v rozsahu 70%. Domáhal se změny rozsudku okresního soudu v napadené části tak, že se jeho žalobě v celém rozsahu vyhovuje.

Žádná ze žalovaných se k odvolání žalobce nevyjádřila.

Krajský soud jako soud odvolací bez jednání [[§ 214 odst. 2 písm. e\) OSŘ](#)] přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně jakož i řízení jemu předcházející se zřetelem k ust. [§ 206, odst. 2](#) a [§ 212 odst. 1 OSŘ](#) pouze v napadené části, tj. ve výroku o zamítnutí části žaloby vůči žalovaným 2) až 9) a 11) až 16) a v souvisejících výrocích o nákladech řízení těchto žalovaných a žalobce a státu, a dospěl k závěru, že odvolání žalobce je opodstatněné.

Projednávanou věc je i v současné době nutno posuzovat podle ust. [§ 176 zák. č. 65/1965 Sb.](#), zákoníku práce, ve znění účinném do 31.5.1994, tj. před novelou provedenou zákonem č. [74/1994 Sb.](#) (dále jen ZPr).

Podle [§ 176 odst. 1 ZPr](#) převzal-li na základě dohody o hmotné odpovědnosti pracovník odpovědnost za svěřené hotovosti, ceniny, zboží, zásoby materiálu nebo jiné hodnoty, které je povinen vyúčtovat, odpovídá za vzniklý schodek. V dohodách může být s pracovníky současně ujednáno, že budou-li pracovat na pracovišti s více pracovníky, kteří uzavřeli dohodu o hmotné odpovědnosti, odpovídají s nimi za schodek společně (společná hmotná odpovědnost).

Podle [§ 176 odst. 3 ZPr](#) pracovník se zprostit odpovědnosti zcela, popřípadě zčásti, jestliže prokáže, že schodek vznikl zcela nebo zčásti bez jeho zavinění.

Odpovědnost pracovníka za schodek na svěřených hodnotách, které je pracovník povinen vyúčtovat, podle ust. [§ 176 ZPr](#) je zvláštní pracovněprávní odpovědností, která se vyznačuje zprísňenými podmínkami ve vztahu k odpovídajícímu subjektu, tj. pracovníkovi. U tohoto druhu odpovědnosti se předpokládá zaviněné způsobení schodku pracovníkem, takže se pracovník odpovědnosti za škodu zprostit úplně nebo částečně jen tehdy, jestliže prokáže, že schodek vznikl zcela nebo zčásti bez jeho zavinění. Zproštění odpovědnosti pracovníkem je důsledkem neplnění povinnosti organizace k vytváření příznivých pracovních podmínek umožňujících pracovníkovi plnit jeho pracovní úkoly bez ohrožení majetku ve smyslu ust. [§ 170 odst. 1 ZPr](#). Jestliže organizace neplní tuto povinnost a její neplnění je v příčinné souvislosti se vznikem schodku, je zásadně namístě učinit závěr, že schodek vznikl zcela nebo zčásti bez zavinění hmotně odpovědného pracovníka.

Tak např. okolnosti, že prodejna byla nedostatečně personálně obsazena, a že byla uspořádána tak, že hmotně odpovědným zaměstnancům dané uspořádání ztěžovalo možnosti zajišťovat účinnou kontrolu svěřených hodnot během prodeje, mohou být důvodem zproštění odpovědnosti zaměstnanců za schodek. Hmotně odpovědní pracovníci však musí prokázat nejen existenci skutečností nasvědčujících tomu, že schodek mohl vzniknout zcela nebo zčásti bez jejich zavinění, ale i příčinnou souvislost mezi těmito skutečnostmi a vznikem schodku; musí tedy prokázat, že bez těchto skutečností by schodek nevznikl tak, jak vznikl. Za důvod ke zproštění odpovědnosti za škodu vzniklou schodkem na svěřených hodnotách tak nelze považovat pouze to, že zmíněné okolnosti mohly mít vliv na vznik schodku, pokud není současně prokázáno, že příčinou schodku či jeho části skutečně byly. K nedostatkům v pracovních podmínkách na pracovišti, o kterých nebylo prokázáno, že byly příčinou schodku nebo jeho části, lze přihlídnout jako k okolnostem, za nichž došlo ke vzniku škody, pouze při úvahách o snížení výše náhrady škody podle [§ 183 ZPr.](#)

V posuzovaném případě okresní soud z provedených důkazů zjistil, že žalobce v inventurním období od 22.5.1991 do 20.9.1991 porušil vůči pracovním vykonávajícím práci na prodejně č. 354-01 svou povinnost zaměstnavatele uvedenou v [§ 170 odst. 1 ZPr](#) zajišťovat svým pracovníkům takové podmínky, aby mohli řádně plnit své pracovní úkoly bez ohrožení zdraví a majetku tím, že nezajistil dostatečné personální obsazení uvedené prodejny, zejména v letních měsících, kdy byly čerpány dovolené, a že neodstranil závadu spočívající v nevyhovujícím stavebním řešení prodejny, jež umožňovalo krádeže ze strany zákazníků. Na základě těchto zjištění pak došel okresní soud k závěru, že žalované se své odpovědnosti za schodek zprostily podle ust. [§ 176 odst. 3 ZPr](#) v rozsahu 70% (s uvedenými okolnostmi soud prvního stupně tedy zřejmě spojoval nedostatek zavinění žalovaných na schodku v uvedeném rozsahu), aniž by se zabýval tím, kolik pracovníků v průběhu celého inventurního období na prodejně vykonávalo práci a kolik jich k náležitému zabezpečení provozu prodejny bylo zapotřebí, v čem konkrétně spočívalo nevyhovující stavební řešení provozovny a jaké krádeže ze strany zákazníků a kdy se na prodejně v průběhu inventurního období vyskytly, a aniž by zkoumal, zda mezi porušením povinnosti žalobce uvedené v ust. [§ 170 odst. 1 ZPr](#) a vznikem 70% schodku byla příčinná souvislost. Závěr o zproštění odpovědnosti žalovaných za škodu v rozsahu 70% schodku by mohl být správný jen tehdy, jestliže by bylo prokázáno, že nedostatečné obsazení prodejny a její nevhodné stavební řešení byly příčinou vzniku 70% schodku, a to příčinou v tom smyslu, že bez uvedených závad by schodek ve výši 16 463 Kč nevznikl tak, jak vznikl (vznikl by jen ve výši 4 938,90 Kč, tj. v rozsahu 30% inventurou zjištěného schodku). Ke zproštění odpovědnosti žalovaných za škodu nestačí jen zjištění, že schodek mohl zčásti vzniknout nedostatečným personálním obsazením prodejny a jejím nesprávným stavebním řešením, pokud současně není prokázáno, že schodek skutečně takto alespoň zčásti vznikl.

Okresní soud se měl proto v daném případě po náležitém zjištění konkrétní povahy a rozsahu závad na pracovišti žalovaných zabývat tím, zda mezi zjištěným porušením povinnosti žalobce uvedené v ust. [§ 170 odst. 1 ZPr](#) a vznikem schodku či jeho částí existuje příčinná souvislost, a teprve po skutkových zjištěních v tomto směru měl posoudit, zda a v jakém rozsahu se žalované své odpovědnosti za schodek zprostily a zda a v jakém rozsahu existují důvody ke snížení náhrady škody u jednotlivých žalovaných podle ust. [§ 183 ZPr.](#)

Jelikož nejsou předpoklady ani pro potvrzení ani pro změnu rozsudku soudu prvního stupně, který se v důsledku nesprávné interpretace ust. [§ 176 odst. 3 ZPr](#) nezabýval všemi okolnostmi, jež jsou pro posouzení věci rozhodné, byl rozsudek soudu prvního stupně v napadené části podle [§ 221 odst. 1 OSŘ](#) zrušen a věc byla v tomto rozsahu podle [odst. 2](#) cit. ustanovení vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.